

१८ Chatterji

॥ अथपंचमाष्टकप्रारंभः ॥

श्रीः ॥ स्तुपण्कादगाध्विनंतुं कृत्यं कपदांतं वष्टुभमाये विराजो बुधुश्रिये प्लुपस्यं त्वेपास्यावपुर्न्यकादशमारुतं वि
 ंप्रांमैत्रावरुणं शुष्टीयामेंद्रावरुणमुपांत्ये जगत्यां संवामष्टावैन्द्रावैष्णवैधृतवती पद्म्यावापृथिवीयं जागर्तमुदुष्यः
 सावित्रं त्रिष्टुवंतं मिन्द्रासोमापंचंद्रासोमयो अद्रिभित्तंच वार्हस्पत्यं सोमारुद्राचतुष्कं सोमारौद्रं जीमूतस्यैवैकोनो
 पायुर्भारद्वाजः संग्रासांगान् वृक्षो भितुष्टाववर्मधनुर्ज्यामालोद्भिर्ध्वजगत्यर्थसारथिर्मर्धरश्मीनिश्वात्रथं रथगोपा
 न्जगत्याद्यालिङ्गोक्तदेवताद्वाभ्यामिधून्मृतोदंहस्तर्धद्वाभ्यामिधून्पर्पाः पंचस्यादयोलिङ्गोक्तदेवताः संग्रामाग्निषो
 त्यानुष्टुजीत आलाक्तेति च द्वे द्वे योऽन्यः संभूतो वसती वरीपुगृह्यमाणान्सुपुष्करे स्थितवान्मवतः पुष्करं तत्र विश्वेदे
 वा आधार्यन्तु तथापयतो महत्तपश्चकाराद्दृष्टमिन्द्रमन्यैर्ऋषिभिर्यो दृष्टवांस्तपसा पूर्वस्तोमभागान्परितुष्टः शक्रः प्रव्रूते
 यस्य गगुणतोनाम जज्ञेयमतः श्रेष्ठ्यकर्मणः ससप्तमं मंडलं वसिष्ठो पश्यदग्निं पंचाधिका विराजो दृष्टा दशाद्याः ॥ १ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ हरिः ओम् ॥ (६।६।१) स्तुपेनरादिवोऽअस्य प्रसंतांश्चिनाहुवेजरमाणोऽअंकः ।
 यामयऽअत्रान्युपि ज्मोऽअंतान्युपतः पर्युरूचरांसि ॥ तायज्ञमागुचिभिश्चक्रमाणार्थस्य भानुं रुरुचरजोभिः । पुरु
 रगं स्वमितामिमान्नापो धन्यान् यति याथोऽअजान् ॥ ताहत्य हृत्तिर्यदरध्रमुग्रे तथा धियऽऊह्युः शश्वदथैः । मनोजैवे

पष्टेनृगां फननुर्दग्मूक्तानि (६।६।१) स्तुपेनेत्येकादशार्चस्य सूक्तस्य भरद्वाजो धिनो विष्टुप् ।

रैःशायद-

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

हैताहोतायक्षत्प्रलोऽअधुग्युवाना ॥ तावल्गूदृक्षापुरुशार्कतमाप्रलानव्यसावचसाविवासे । याशमेतस्तुवृतेगंभवि
ष्ठावभवतुर्गुणतेचित्रराती ॥ १ ॥ ताभुज्युंविभिरुद्भ्यःसंमद्रात्तुग्रस्यसनुर्महधूरजोभिः । अरेणुभियोजनैभिर्भुजनाप
तन्निभिरणसोनिरुपस्थात् ॥ विजयुपरथ्यायातमद्रिश्रुतंहवैवृपणावधिमत्याः । दृशस्यंताशिववैपिप्यथगामिनिच्य
वानासुमतिभुरण्यू ॥ यद्रौदसीप्रदिवोऽअस्तिभूमाहेळोदेवानामुतमर्त्यत्रा । तदादित्यावमचोरुद्रियामोरधोयुजेनपु
रधंदधात् ॥ यऽईराजानावृतुथाविदधद्रजसोमित्रोवरुणश्चिकेतत् । गंभीरायुरधमेहेतिमस्यद्रोथायचिद्रचमऽआन
वाय ॥ अंतरैश्चैस्तनयायवर्तिधूमतायतनवतारथेन । सनुत्येनत्यजमामत्यस्यगनुग्यतामपिगीपाचवृकं ॥ आप
रमाभिरुतमव्यमाभिर्नियुद्धियातमवमाभिरुर्वाक् । इदस्यचिह्नोमंतोवित्रजस्यदुरौवतगृणेतचित्ररानी ॥ २ ॥
(६।६।२) क१ त्यावल्गुपुरुहूताद्यदूतोस्तोमोविदुक्षमस्वान् । आयोऽअवाङ्मानत्यागवतेग्रेषुह्यमथोऽअस्यमन्त्र
न ॥ अरमेगंतहर्वनायास्मैगृणानायाथापिवाथोऽअंधः । परिहृत्यद्वितियाधोरियोनयत्परोनांतरस्तुनयात् ॥ अक्षा
रिवामंधसोवरीमन्नस्तारिवाहिःसुप्रायणतमं । उत्तानहस्तोयुवयुववृंदागानधंतोऽअद्रयऽआंजन् ॥ कूर्चोचामगिरधन्
(६।६।२) क१ त्येलेकान्दशचप्यमृक्तस्यभरद्वाजोभिर्नौप्रियुपुआगाविराऽकौकपद्म ।

(६।६।२) क१लेले कान्दार्चय्यगृन्तस्य भरद्वाजोऽग्निनौ प्रिष्टुपु आगात्प्रिगं त्रैलोक्यम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ प्रहो नागर्तमनाऽउराणो युक्तयो नासंलघ्वर्धमन् ॥ अधिश्चिये दुहितासूर्यस्य
 नृपस्य दुर्धनस्य ॥ प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्र नर्गन्तु जनिमन्यक्षिणां ॥ ३ ॥ युवं श्रीभिर्द्व्यंताभिराभिः
 नृपस्य दुर्धनस्य ॥ प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्र नर्गन्तु जनिमन्यक्षिणां ॥ आवां वयोश्वासो वहिष्ठाऽअभिप्रयोना
 मल्लापहन्तु ॥ प्रवां वयोचपुर्नृपस्य द्रष्टाणीषु दृष्टताधिजयावां ॥ पुरुहिवापुरुभुजाद्रेणं धेनुं नऽदपि न्वतमसं
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ उतमऽकुब्जोऽपि धोऽअनुपूर्वाः ॥ पुरुहिवापुरुभुजाद्रेणं धेनुं नऽदपि न्वतमसं
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ संवां गतानां सत्यासहस्राश्वानां पुरुषं थागिरे दातु ॥
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ आवां मुक्षेत्परि मन्मरिभिः ॥ ४ ॥ (वा. ६. ३) उदुश्चिय
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ कुणो निविश्वां मपथां गुगान्यभूदुवग्नीदक्षिणामघोर्नी ॥ भद्रादहश्चऽउ
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ आविर्वक्षः कुणुपेयं भमानो यो दे निरोचमानामहोभिः ॥ वहतिमीमरुणा
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ अपेत्तु गेऽअस्ते वृत्रन्वाधते तमोऽअजिरो न बोधा ॥ मगो तते मपथापयते
 न्तां ॥ ग्नुर्नश्चांसा जीमदृतिश्च रगाश्च येयामर्नुगतिमगमन् ॥ गान्ऽआवक्ष्यन्तु यामद्वन्धे गच्छिन्तो दुहितरिपयध्वै ॥ सार्वहयोश्च भिरवातो यो वरं वह

[illegible]

धतंजीवसेनोरः । इंद्राविष्णूहविषावावृधानाग्राद्धानानमसारातहव्या । घृतासुतीद्रविणंघत्तमस्मेसमूद्रःस्थः
 कुलशःसोमधानः ॥ इंद्राविष्णुपिवतंमध्वोऽअस्यसोमस्यदस्त्राजठरंपृणेथां । आवामंधांसिमदिराण्यग्मन्नपत्रह्माणि
 शृणुतंहवमे ॥ उभाजिग्यथुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकतरश्चनैनोः । इंद्रश्चविष्णोयदपस्पृधेथान्नेधासहस्रंवितदैरये
 धां ॥ १३ ॥ (६।६।९) घृतवतीभुवनानामभिश्चियोर्वीपृथ्वीमधुदुधेसुपेशसा । द्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणावि
 ष्कभितेऽअजरेभूरिरेतसा ॥ असंश्चतीभूरिंधारेपर्यस्वतीघृतदुहातेसुकृतेशुचिव्रते । राजंतीऽअस्यभुवनस्यरोदसीऽ
 अस्मेरेतःसिंचतंयन्मनुहितं ॥ योवामजवेक्रमणायरोदसीमर्तोदुदाशधिपणेससाधति । प्रप्रजाभिजायतेधर्मणस्प
 रियुवोःसिंकाविपुरूपाणिसव्रता ॥ घृतेनद्यावापृथिवीऽअभीवृतेघृतश्रियाघृतपृचाघृतावृधा । उर्वीपृथ्वीहोतवूर्येषु
 रोहितेतेऽइद्विप्राऽईळतेसुन्नमिष्टये ॥ मधुनोद्यावापृथिवीमिमिक्षतामधुश्रुतामधुदुधेमधुव्रते । दधानैयज्ञद्राविणंच
 देयतामहिश्चोवाजमस्मेसुवीर्यं ॥ ऊर्जनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्वतांपितामाताविश्वविदांसुदंससा । मर्राणेरोदसीवि
 श्वशंभुवासनिंवाजंरयिमस्मेसमिन्वतां ॥ १४ ॥ (६।६।१०) उदुज्यदेवःसविताहिरण्यथावाहूऽअयंस्तसर्वनायसु

(६।६।९) घृतवतीतिपठ्यसूक्तस्यभरद्वाजोद्यावापृथिव्यौजगती । (६।६।१०) उदुज्येतिपठ्यसूक्तस्यभरद्वाजःसविताजगती
 अंत्यास्तिसिष्टुभः ।

क्रतुः । वृतेनयाणीऽअभिप्रणुतेमयोयुवामदक्षोरजमोविधर्मणि ॥ देवस्यवयंसंचितुःसर्वीमनिश्रेष्ठस्यामवसुनश्चद्राव
 नः । योविश्वस्यद्विपदोयथनुष्पदोनिवेद्यनेप्रमवेचामिभूमनः ॥ अदब्धेभिःसवितःपायुभिर्द्विशिवेभिरद्यपरिपाहिनेग
 म् । हिमण्यजितःसुवितायनव्यमरक्षामाकिर्नोऽअघशंसर्दशत ॥ उद्दुष्यद्वेवःसवितादमूनाहिरण्यपाणिःप्रतिदोपम
 म्यात् । अयोहनुयंजतोमंद्रजिह्वऽआदाशुपैसुवतिभूरिवामं ॥ उद्दूऽअयौऽउपवेकेववाहहिरण्ययासवितासुप्रतीका । वाम
 द्विचोरोहोस्यरुहृपृथिव्याऽअरीरमतपतत्कच्चिदभ्यं ॥ वाममद्यसवितर्वामश्वोद्विवेदिदेवाममसभ्यसावीः । वाम
 मृत्तिश्चर्यस्यंद्यभूरंर्याथियावांमभाजःस्याम ॥ १५ ॥ (६।६।११) इंद्रासोमामहितद्वामहित्वंयुवंमहानिप्रथमानिच
 क्रतुः । युवंसूर्यविचिदथुयंस्वर्विश्वातमोस्यहतंनिदर्थ ॥ इंद्रासोमावासर्यथऽउपासमुत्सूर्यनयथोज्योतिपासह । प्राणांस्य
 उपपांसंभथुःसंभननाप्रथतंष्टथिधीमातरंवि ॥ इंद्रासोमावाहिमपःपरिष्ठाहथोवृत्रमनुवांघोरमन्यत । प्राणांस्य
 मयनंनदीनामार्गमद्राणिपप्रथुःपुरुणि ॥ इंद्रासोमापक्वमामास्यंतनिगवामिदधथुर्वक्षणासु । जगभथुरनपिनद्धमासु
 रग्निचित्रामनर्गतीज्वंतः ॥ इंद्रासोमायुवमंगतरुचमपत्यसाचंश्रुत्यंरराथे । युवंशुष्मंनयचर्पणिभ्यःसंविब्यथुःपुत
 नागाहमुग्रा ॥ १६ ॥ (६।६।१२) योऽअद्विभिर्त्यथमजाऽकृतावावृहृस्पतिरांगिरसोहविष्मान् । द्विवहंजमाप्राव
 (६।६।११) इंद्रासोमनिपंचम्यमृत्स्यभरद्वाजदंडामोमौचिष्टुप् । (६।६।१२) योअद्विभिद्विचस्यसूक्तस्यभरद्वाजोवृहस्पतिविष्टुप् ।

(६।६।११) वृन्नामोमेनिपंचम्यमूक्तस्य भरद्वाजं वृन्नामोमौ त्रिष्टुप् । (६।६।१२) यो अत्रिभिर्द्वितित्वस्य सूरुक्तस्य भरद्वाजो वृहस्पतिविष्टुप् ।

५आरोद० ॥ रोरवीति । जनायचिच्च५ईर्वतऽउल्लोकं बृहस्पतिर्द्वेवहूतौ चकार । मन्वृत्राणिविपुरोददं
 यच्छन्नूरमित्रान्पुत्सुसाहन् ॥ बृहस्पतिः समजयद्रसूनिमहो ब्रजान्गोमतो द्वेवऽएषः । अपः सिपासन्त्स्व १ प्रती
 तो बृहस्पतिर्हैत्यमित्रमकैः ॥ १७ ॥ (६।६।१३) सोमरुद्राधारथेथामसुर्य १ प्रवामिष्टयोरमश्रुवन्तु । दमेदमेसत्तरला
 दधानाशनोभूतद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ सोमरुद्राविवृहंतविपूचीममीवायानोग्यमाविवेश । आरेवाधेथानिर्ऋतिंपराचैर
 स्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ सोमरुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वानुभूभेपजानिधत्तं । अर्वस्यतं मुंचतं यज्ञोऽस्ति तनूवृद्धं कृ
 तमेनोऽअस्मत् ॥ तिमगायुधौ तिग्महेतीसुशेवौ सोमरुद्राविहसुमृळतनः । प्रनोमुंचतं वरुणस्य पाशाद्गोपायतनः सुमन
 स्वमाना ॥ १८ ॥ (६।६।१४) जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद्वमीयाति समदामुपस्थे । अनीविद्धया तन्वाजयत्यं सत्वा
 वर्मणो महिमापिपतु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिजयेमधन्वनातीव्राः समदौजयेम । धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वनास

(६।६।१३) सोमारुद्रेति चतुर्गचस्य सूक्तस्य भरद्वाजः सोमारुद्रौ त्रिष्टुप् । (६।६।१४) जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्युचस्यारूक्तस्य भार
 द्वाजः पायुः आशानानवानां क्रमेण वर्मधनुज्याधनुष्कोटीपुधिः सारथीरश्मयोऽश्वरथोरथगोपाः । वृश्चान्यात्राक्षणापितृसोमपृथिवीपूपाणः ।
 एकादश्यादिद्वयोरिपवः त्रयोदश्याः प्रतोदः चतुर्दश्या हस्तत्राणं पंचदशी पोडशयोरिपवः सप्तदश्या युद्धभूमिकवच ब्रह्मणस्पत्यदित्यः अष्टा
 दश्या वर्मसोमवरुणाः अंत्यायादेव ब्रह्मणाधिष्ठिता । त्रयोदश्या जगत्स्यैवावधीत्रयोवधीपंचदशी पोडश्या अष्टादश्याः सप्तदशी पंक्तिः । (ब्रह्मो-

नोः प्रदिशो जयेम ॥ वृक्षंतीवेदार्गनीगंति रुणी प्रियं मया यं परिपश्य ज्ञाना । यो वै वशिष्ठे वितता धिक् च न्यन्याऽदृशं मम नेपा
 र्यती ॥ तेऽआचरंती मम नेव योपासाते च पृथ्विभृता मपश्ये । अपृथ्वी न्विध्यतां संविदुनेऽआर्त्ताऽऽमेधिं गुरुं तीऽअ
 मित्रान् ॥ नृहीनां पितान् गुरुं स्य पृथ्विश्चिश्चा कृणोति सर्मना वगत्य । इपुधिः संकाः पृथनाथ सर्वोः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रभूतः
 ॥ १० ॥ रथेति प्रद्यति वाजिनः पुरो यत्र यत्र कामयते सुपा रंथिः । अभीक्ष्णां महिमानं पनायतमनः पश्चादनुयच्छंति र
 मयः ॥ तीवान्योपा न्कृण्वन्तं नृप पाणयोऽथारथेभिः मुहवाजयंतः । अयक्रामंतः प्रपदि रमित्रा निक्षिपन्ति अत्र र्गन पव्ययं
 तः ॥ रथवाहनं हवि रस्य नाम यत्रार्युधं निहितमस्य वरं । तत्रारथमुपगमं सदेम विश्वा हवि यं मुमनस्य मानाः ॥ म्यादु
 पंमदः पितरो वयोधाः कृच्छ्रेऽश्रितः शर्कवंतो गभीराः । नित्रसेनाऽदृषु वलाऽअमृथाः मतोर्धीराऽदुरवो वातमाहाः ॥
 त्राक्षणासः पितरः सोम्यामः शिवेनोद्यावा प्रथिवीऽअनेहसा । पुरानः पातुदुरिता ईता वृधोरक्षामा किनोऽअवयं मऽड
 जन ॥ २० ॥ मूर्ध्नि वस्ते मगोऽअस्यादंतो गोभिः संनद्धा पतति प्रसूता । यत्रानरः संच विचुद्रवै तितत्रास्मभ्यमिपवः अमे
 यंमन् ॥ कर्जति परिधुं गिध्नो इमा भवतु नस्तनूः । सोमोऽअधि व्रवीतु नोदितिः अर्मयच्छतु ॥ आर्जंति सान्वेषां जघना

तदयाः प्रतोदद्वयश्चोदे नंतेति कंचित् । चतुर्दश्याहमत्र भित्तव्रह्मत्राणं चतुर्दश्यामिति औनकोक्तं ह मत्राणो मेव युक्तं । पमः पंचयादयोऽि
 गोचरे वृताऽन्यं वगनु कृत्याणं मत्यां मल्ययोर्द्वयोर्ध्वे वा इति केचिन्मन्यं ते वृद्धे वतत्वात् पंचदश्यादि द्वयोर्ध्विपाकमुपवाण इति औनकः) ।

रीतिजयच्छत्रूरमित्रान्पत्सुसाहन् ॥ रौरवीति ॥ जनायचिद्यऽईवतऽउलोकंबृहुस्पतिदेवहृतौचकार ॥ मन्वृत्राणिचिपुरोदद
तोबृहुस्पतिर्हृत्यमित्रमर्कः ॥ १७ ॥ (६।६।१३) सोमरुद्राधारयैथामसुर्य ॥ प्रवामिष्टयोरमश्रुवंतु । दमैदमेससरत्ना
दधानाशनोभूतं द्विपदेशं चतुष्पदे ॥ सोमरुद्राविवृहंतं विषूचीममीवायानोगयमाविशे ॥ आरेवाधेयानिऋतिपराचर
स्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ सोमरुद्रायवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्त ॥ अवस्यतमुंचतं यज्ञोऽस्ति तनूषुवृद्धं कृ
तमेनोऽस्मत् ॥ तिममायुधौतिमहेतीसुरेशोसोमरुद्राविहसुर्मृळतनः ॥ प्रनोमुंचतं वरुणस्य पाशाद्गोपायतनः सुमनु
स्यमर्ना ॥ १८ ॥ (६।६।१४) जीमूतस्येवभवति प्रतीकं यद्वर्मायातिसमदामपस्थे ॥ अर्नाविद्धयातन्वाजयत्वं मत्वा
वर्मणोमहिमापिपतु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिजयेमधन्वनातीव्राः समदोजयेम । धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वनास

(६।६।१३) सोमरुद्रेतिचतुर्कचस्थसूक्तस्यभरद्वाजः सोमारुद्रौत्रिष्टुप् । (६।६।१४) जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचस्यमूक्तस्यभार
द्वाजः पायुः आद्यानानवानां क्रमेणवर्मधनुर्ज्याधनुकोटीपुधिः सारथीरस्मयोऽश्वारथोरथगोपाः । दशम्यात्राहाणपितृमोमप्रुधिर्वापूषाणः ।
एकादश्यादिद्वयोरिपवः त्रयोदश्याः प्रतोदः चतुर्दश्याहस्तत्राणं पंचदशीपोडशयोरिपवः सप्तदश्यायुद्धभूमिकवचब्रह्मणस्पत्यदित्यः अष्टा
दश्यावर्मसोमवरुणाः अत्यायादेवब्रह्मणित्रिष्टुप् । पष्ठीदशम्यौजगत्सौद्रावशीत्रयोदशीपंचदशीषोडश्यानुष्टुभ सप्तदशीपंक्तिः । (त्रयो-

पोयहोऽअग्निर्विजश्वक्रेवलिहृतःसहोभिः ॥ यस्यशर्मन्नुपविश्वेजनामऽपवैस्तस्थुःसुमतिभिर्क्षमाणाः । वेथ्वानरोच
 रमागेदग्योराग्निःगमादपित्रोरुपस्थं ॥ आदेवोर्देवुध्याइवसूनिचैश्वानरऽउदितासूर्यस्य । आसमुद्रादवर्षादापरं
 म्मादाग्निर्देदिवऽआर्पयिष्याः ॥ ९ ॥ (७।१।७) प्रवोदेवंनित्सहमानमग्निमश्वंनवाजिनैर्द्विपेनमोभिः । भवानो
 दूतोऽअध्वरस्यविद्वान्त्सनादेवेषुविचिदेमितर्द्धः ॥ आयात्यग्नेपथ्याइअनुस्वामंद्रोदेवानांमुख्यंजुपाणः । आसानुशु
 र्मानन्दनपृथिव्याजंभेभिर्विश्वमुशध्वनानि ॥ प्राचीनोग्रज्ञःसुधितंतद्दिब्रहिःप्रीणीतेऽअग्निरीकितोनहोता । आमा
 तर्गविश्वयारिरुवानोयतोयविष्ठजज्ञिपमुशर्वः ॥ मद्योऽअध्वरेश्विरंजंनंतमानुषामोविचैतमोयऽगंपां । विशामंधा
 यिविस्पतिर्दुगेणैइग्निर्मद्रोमर्धुवचाऽकृतावा ॥ असादिद्वुतोचदिराजगन्वानभिर्ब्रह्मानुपदनेविद्यता । औश्वयंपृथि
 वीनवृथानेऽआयंहोतायजतिविश्ववारं ॥ एतेत्यग्नेभिर्विश्वमातिरंतमंत्रयेवारंनर्याऽअतक्षन् । प्रयेविशस्तिरंतश्रोप
 माणाऽआयेमेऽअस्यदीर्घयक्षतस्य ॥ नूत्वामगऽईमहेवसिष्ठाऽईशानंसूनोसहस्रमोवसूनां । इपैस्तोतृभ्योमघवन्ध्रऽआ
 नन्ययंपातम्यस्तिभिःमदानः ॥ १० ॥ (७।१।८) इंधेराजासमर्यानिमोभिर्यस्यप्रतीकमाहुंतधृतेन । नरोहव्येभि
 रीकनेमवायऽआग्निर्मगऽउपमामशोचि ॥ अयमुष्यसुर्महौऽअवेदिहोतामंद्रोमनुषोयतोऽअग्निः । विभाऽअकःसस्र

(७।१।७) प्रवोदेवपिनिमत्तंचम्यगूहम्यवमिमोभिःपिप्रिष्टुप । (७।१।८) इंधेराजेतिसप्तचंसस्रूक्तस्यवसिष्ठोभिःप्रिष्टुप ।

सदानः ॥ १४ ॥

अगन्ममहानमसायविष्टयोदीदायसमिद्धःस्वेदुरोणे । चित्रभानुरोदसीऽअंतरुर्वी
स्वाहुतंविश्वतःप्रत्यंचं ॥ समुहाविश्वारितानिसाह्वानमिष्टवेदमऽआजातवेदाः । सनोरक्षिपदुरितादवद्यादुस्मा
न्गुणतऽउतनौमघोनः ॥ त्वंवरुणऽउतमित्रोऽअग्नेत्वांर्धतिमतिभिर्वसिष्ठाः । त्वेवसुषणनानिसंतुययंपातस्वस्ति
भिःसदानः ॥ १५ ॥ (७।१।१३) प्राग्रथैविश्वशुचैर्धियंधेसुरघ्नेमन्मधीतिर्भरध्वं । भरैहविर्नवर्हिषिप्रीणानोवै
श्वानराययतयेमतीनां ॥ त्वमग्नेशोचिपाशोशुचानऽआरोदसीऽअपृणाजायमानः । त्वंदेवाऽअभिशस्तेरमुंचोवै
श्वानरजातवेदोमहित्वा ॥ जातोयदग्नेर्भुवनाव्यख्यःपशून्नगोपाऽइर्यःपरिज्मा । वैश्वानरब्रह्मणेविंदगातुंययंपातस्व
स्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥ (७।१।१४) समिधाजातवेदसेदेवायदेवहूतिभिः । हविर्भिःशुक्रशौचिषेनमस्विनोवयंदा
शेमाग्रथै ॥ वयंतैऽअग्नेसमिधाविधेमवयंदाशेमसुष्टुतीयजत्र । वयंघृतेनाध्वरस्यहोतवयंदेवहविषांभद्रशोचे ॥ आ
नोदेवेभिरुपदेवहूतिमग्नेयाहिवपदूतिजुषाणः । तुभ्यंदेवायुदाशतःस्यामययंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १७ ॥ (७।१।१५)
उपसर्वायमीहुषऽआस्यैजुहुताहविः । योनोनोदिष्टमाप्यं ॥ यःपंचचर्पणीरभिनिपसादुदमेदमे । कविर्गृहर्पतियुवा ॥

(७।१।१२) अगन्मेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमिस्त्रिष्टुप् । (७।१।१३) प्राग्रथइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोमिस्त्रिष्टुप् । (७।१।१४)
समिधेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमिस्त्रिष्टुवाद्यावृहती । (७।१।१५) उपसर्वायेतिपंचदशचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोमिर्गायत्री ।

[illegible]

दासंनपितरं गदामः । अधिष्टनपिजवनस्य केतूदगाद्यक्षत्रमजरदुवोयु ॥ २८ ॥ (७।२।२) यस्मिन्मशृंगोद्युपभो
 नभीमऽपंकः रुष्टीश्रयावयतिप्रविश्याः । यः शर्धतोऽअदाद्युपोगर्यस्यप्रयंतासिमुज्वितरायेवेदः ॥ त्वंहत्यदिद्रुकुत्स
 मानः शुश्रूषमाणस्तन्वाममर्थं । दामंयच्छृणं कुर्वन्त्यस्माऽअरंधयऽआर्जुनेयायशिक्षन् ॥ त्वं धृग्णो धृपतावीतहव्यं
 प्राचोविश्याभिरूतिभिः गदामै । प्रपौरुंकुत्सिचसदस्युमावः क्षेत्रसाताद्युत्रहत्यैपुपूहं ॥ त्वं नृभिर्नृमणोदेववीताभूरी
 णिगृत्राहर्ग्यथहंसि । त्वं निदस्यं चुमुर्गिंधुनिचास्वापयोदुभीतयेसूहंतु ॥ तवच्यौलानिवज्रहस्ततानिनचयत्पुरो नवति
 चमथः । निवंधंनगततमाविधेपीरहन्चवृत्रनमुचिमुताहन् ॥ २९ ॥ सनातातऽइंद्रभोजनानिरातहव्यायदाशुपेभ
 दामै । वृणोतिहरीयृपणायुनजिमच्यंतुव्रह्माणिगुरुशक्राजं ॥ मातेऽअस्यांसहसावृन्परिष्टावघार्यभूमहश्चिः परादे ।
 त्रायम्वनोवृकंभिर्वरुंथस्तवप्रियासः मरिपुस्याम ॥ प्रियासऽइत्तेमघवन्नभिष्टोनरोमदेमशरणेसखायः । नितुर्वशंनि
 याहं निगीत्यतिथिग्वायं संकल्प्यन् ॥ सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभिष्टोनरः शंसंत्युवथशासंऽउक्था । येतेहवैभिर्विपर्णा
 उरदांनस्मान्गणीज्ययज्यतसै ॥ एतेस्तोमानरानृतमतुभ्यमस्मद्यैचोददतोमघानि । तेषामिन्द्रवृत्रहत्यैशिवोभूः स

(११२) यन्निगमशृंगल्लेकादयानस्यमूक्तस्यवमिष्ठंइद्विष्टुप ।

नऽऽदुःखं नो मम हृदि ॥ हंतायुत्रमिदुःखं यवानुःप्राचीच्युतीरोजं गितारमती । कर्ता सुदामेऽअहवाऽउल्लोकांदातायममु
मुहुगदाशुभं भूत् ॥ शुभोऽअनुवांल्लोकममममशूरः सत्रापादजनुपे मर्पातः । व्यामऽऽदुःखं प्रतनाः स्योजाऽअथाविध्यं
जन्मं तं जघान ॥ उभेचिदिदुःखोदगीमहित्वापं प्राथतविपीभिस्तु विष्मः । निवज्जमिंदोहरिवाग्निमिक्षन्तममं धमाम
देपुवाऽउचो न ॥ नृपाजजानुपणं रणायुतमुचिन्नागीनर्थं ससूच । प्रयः सैनानीरध्वभ्योऽअस्तीनः सत्वांगवेर्पणः सध
ल्लुः ॥ १ ॥ नृत्तमभ्रं पतेज्जोनरेपन्मनो योऽअस्यघोरमाविवासात् । यज्ञैर्येऽऽद्रेदधते दुर्नामिक्षयत्सरायऽऽर्कतपा
ऽर्कतेजाः ॥ यदिदुःखोऽअपरायुशिक्षन्नयज्यायान्कनीयमोदेष्टुं ॥ अमृतऽऽदत्तपर्यासीतदूरमाचित्रचिन्त्यभराग
यिनः ॥ यस्तऽऽद्रेद्रि योजनोददाशुदसंश्चिरेऽअद्रिवः सलति । वयं तेऽअस्यां गुमती च निष्ठाः स्यामवर्कथेऽअद्वतो नृपा
ता ॥ एषः स्तोमोऽअचिकदुष्टुपातऽउतस्तामुर्मघवन्नक्रपिष्ट । गयस्कामौजरितारैतऽआगुन्त्वमंगं गच्छस्वऽआर्गको
नः ॥ मनऽऽद्रेद्वत्त्वयतायाऽऽपेध्यास्त्वमनाचयेमघवानो जुनंति । वस्वीपुतैजसिरेऽअस्तु शुक्तिर्युयं ॥ २ ॥ (७।२।४)
अमाचिद्वयं गोऽर्कं नीकमंधोन्यस्मिन्निद्रोजनुपे सुवोच । बोधामसित्वाहर्थथयज्ञैर्बोधानुःस्तोममंधमोमदेष्टु ॥ प्रथंति
यन्त्रिपथं निपुष्टिः सोममादोविदथैदुध्रवाचः । न्युन्निगंतेयशसो गभादादूरऽउपब्दोवृपणो नृपाचः ॥ त्वमिदुस्त्रयंति

(५२।१) -यगाविद्वयमिन्द्राणम्यसूक्तस्यवसिष्ठंइन्द्रमिष्टम् ।

वाऽअपस्कःपरि ॥ अहिनाशूरपूर्वीः । त्वद्वावक्रेथ्योऽनधेनारेजतेविश्वकृत्रिमाणिभीषा^१ ॥ भीमोवित्रेपायुधे
 भिरेपामपांसिविश्वाभ्यानिविद्वान् । इन्द्रःपुरोजहपाणोविदूधोद्विवज्रहस्तोमहिनाजधान^२ ॥ नयातवऽइन्द्रजुबुनो
 नवदनाशविष्ठवेद्याभिः । सशर्धदुर्योचिपुणस्यजतोर्माशिश्नदेवाऽअपिगुह्यतनः^३ ॥ ३ ॥ अभिक्त्वैद्रभूरधज्मन्नतेवि
 व्यज्महिमानंरजांसि । स्वेनाहिवृत्रंशर्वसाजघंथनशत्रुरंतैविविदद्युधातै^४ ॥ देवाश्चित्तेऽअसुर्यायपूर्वनुक्षत्रायममिरेस
 हांसि । इन्द्रोमघानिदयतेविषह्येन्द्रवाजस्यजोहुवंतसातो^५ ॥ कीरिश्चिद्धित्वामवसेजुहावेशानिमिद्रसौभगस्यभूरः ।
 अवोवभूथशतमूतेऽअस्मेऽअभिक्षत्तस्त्वावंतोवरूता^६ ॥ सखायस्तऽइन्द्रविश्वहस्यामनमोबृधासोमहिनातरुत्र । वन्वं
 तुस्मातेर्वसासमीकेऽभीतिमर्योवनुपांशवांसि^७ ॥ सनऽइन्द्रत्वयतायाऽइपेधास्मनाचयेमघवानोजुनन्ति । वस्त्रीपुतेज
 रित्रेऽअस्तुशक्तिर्युयं^८ ॥ ४ ॥ (७२।५) पिवासोममिद्रमंदंतुत्वायंतैसुपावह्युश्वाद्रिः । सोतुर्वाहुभ्यांसुयतोनावा^९ ॥ यस्ते
 मदोयुज्यश्चारुरस्तिथेर्नवृत्राणिहयश्चहंसि । सत्वामिद्रप्रभूवसोममत्तु^{१०} ॥ वोधासुमेमघवन्वाचमेमायांतेवसिष्ठोऽअचं
 तिप्रशंसि । इमाब्रह्मसधमादेजुपस्व^{११} ॥ श्रुधीहवैविपिपानस्याद्रवोधाविप्रस्याचंतोमनीपां । कृण्वादुवांस्यंतमासचे
 मा^{१२} ॥ नतेगिरोऽअपिमृग्येतुरस्यनसुष्टुतिमसुर्यस्यविद्वान् । सदातेनामस्वयशोविवक्मि^{१३} ॥ ५ ॥ भूरिहितेसर्वना

[illegible]

दिद्रे

धुगेभिस्तारै

पाशं धुमस्य वायुतस्य सोमात्सुतादिद्रोऽदृणीतावसिष्ठान् ॥ एवेन्नकुंसिं
 न वनुकं दशराज्ञे सुदासं प्रावदिद्रो ब्रह्मणा वोवसिष्ठाः ॥ जुष्टीनरो ब्रह्मणा वः पि
 तुणामर्धमव्ययं न किल रिषाथ । यच्छकरी पुचुहृता रेणुं द्वे शुष्ममदधातावसिष्ठाः ॥ उद्ध्यामिवेत्तृष्णजो नाथिता सो
 दीधयुर्दशराज्ञे वृतासः । वसिष्ठस्य स्तुवतऽद्रोऽअश्रोदुरुन्तु सुभ्योऽअकृणो दुलोकं ॥ २२ ॥ दुंडाऽइवेद्रोऽअजं
 नासऽआसुन्परिच्छिन्नाभरताऽअर्भकासः । अभवच्च पुरऽएतावसिष्ठऽआदितृत्सूनां विशोऽअग्रथंत ॥ त्रयः कृण्वंति
 भुवने पुरे तं स्तिसः प्रजाऽआर्याज्योतिरग्राः । त्रयो घर्मासऽउपसंचते सर्वाऽइत्तोऽअनुविदुर्वसिष्ठाः ॥ सूर्यस्येव वक्ष
 धोज्योतिरेपांसमद्रस्यैव महिमा गर्भीरः । वार्तस्येव प्रजो नान्येन स्तोमो वसिष्ठाऽअन्वेतैव वः ॥ तऽइन्निष्णयं हृदयस्य प्र
 कृतैः सहस्रं वल्यमभिसंचरंति । यमेन तं परिधिं वयं तोऽप्सरसऽउपसेदुर्वसिष्ठाः ॥ विद्युतो ज्योतिः परिसंजिह्वानं मि
 नावरुणा यदपश्यतां त्वा । तत्ते जन्मो तैकं वसिष्ठा गस्त्यो यत्त्वा विशऽअजिभारं ॥ २३ ॥ उतासिमैत्रावरुणो वसिष्ठोर्व
 रयो ब्रह्मन्मनुसोधिजातः । द्रुप्सं स्फुरन्न ब्रह्मणा दैव्येन विश्वे देवाः पुष्करे त्वाददंत ॥ समर्केतऽउभयस्य प्रविद्वान्त्सहस्र
 दानऽउत वासदानः । यमेन तं परिधिं वयिष्यन्नप्सरसः परिजज्ञे वसिष्ठः ॥ सत्रे हजाता विपितानमोभिः कुंभरेतः सि
 पिचतुःमग्नानं । ततोऽहमानुऽउदियायुमध्यात्ततो जातमृषिमा र्वसिष्ठं ॥ २४ ॥ उक्थ्य भूतं सा भूतं विभक्तिं ग्रावाणं विभन्नं त्र

[illegible]

तिसर्गो भगपुरऽणुता भवेह⁺ ॥ समध्वरायोपसोनमतदधिक्रावेवशुचयेपदार्य । अर्वाचीनं व
 ग्याजिनऽआवहंतु ॥ अर्वावतीर्गोर्मतीर्नऽउपासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः । घृतंदुहाना
 वात० ॥ ८ ॥ (७।३।९) प्रब्रह्माणोऽंगिरसोनक्षत्रकंदुनुर्नभन्यस्यवेतु । प्रधेनवऽउदुमु

मऽअध्वरस्यपेशः^१ ॥ मगस्तेऽअग्नेसनवित्तोऽअर्वायुश्चामतेहुरितोरोहितश्च । येवासन्नरूपावी
 वाजनिमानिसत्तः^२ ॥ समुवोयज्ञमहयज्ञमोभिःप्रहोतामंद्रोर्निरिचऽउपाके । यजस्वसुपुर्वणीकंदेवा

यामरमतिवृत्त्याः^३ ॥ यदावीरस्यरेवतोदुरोणेत्योनशीरतिथिराचिकेतत् । सुप्रीतोऽअग्निःसुधितोदमऽआ
 चावशेदातिवार्यमिथत्ये^४ ॥ इमनोऽअग्नेऽअध्वरंजुपस्वमरुत्स्विद्रैयशसंकृधीनः । आनक्तवह्निःसदतामुपामोऽंगतामि
 त्वावरुणायजेह⁺ ॥ एवाग्निंसहृत्स्व^५ चसिष्ठोरायस्कामोविथ्वन्त्यस्यसतीत् । इपर्यिपप्रथद्वाजमस्मेयूयंपात०^६ ॥ ९ ॥

(७।३।१०) प्रवोयेज्ञेपुदेवयंतोऽअर्चन्ध्यावानमोभिःपृथिवीऽइपध्ये^१ । येषांब्रह्माण्यसमानिचिप्राविष्वग्वित्यंतित्वनि

(७।३।९) प्रब्रह्माणइतिपत्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्मिष्टुप् (भेदपक्षे-विश्वेदेवाः १ अग्निः १ देवाः १ अग्निः ३ एवं ६) ।

(७।३।१०) प्रवोयेज्ञेप्लितिपत्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्मिष्टुप् (भेदपक्षे-विश्वेदेवाः १ यद्वाः १ विश्वेदेवाः २ अग्निः १ दधिक्रा-

11

द्रव्यमागंपर्यन्तर्यमाविदुस्मरुः ॥ यद्विजामुन्यरुणिवंदनुंभुवदष्टीवतोपरिकुलफौचदेहत् । अग्निष्टब्धोचग्रपवाधता
 मिनोमामां० ॥ यच्छल्मम्लोभर्वतियन्नदीपुयदोषधीभ्यःपरिजायतेविपं । विश्वेदेवानिरितस्तमुवंतुमामां० ॥ याः
 प्रपन्नानिचर्नऽउच्छर्तऽउदुन्वर्तारिनुदुकाश्चयाः । ताऽअस्मभ्यंपर्यसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपुदाभवंतुसर्वानुद्योऽअ
 शिमिदार्भवंतु ॥ १७ ॥ (७।३।१८) आदित्यानामवमानूतनेनसक्षीमहिशर्मणाशंतमेन । अनागास्त्वेऽअदिति
 त्नेतृगर्भऽहमंयज्ञंदधतश्रोपमाणाः ॥ आदित्यामोऽअदितिर्मदयंतांमित्रोऽअर्थमावरुणोरजिष्ठाः । अस्मार्कमंतुभुव
 नग्यगोपाःपिधतुगोममर्वमेनोऽअय ॥ आदित्याविश्वेमरुतश्चविश्वेदेवाश्चविश्वऽअक्रुभर्वश्चविश्वे । इंद्रोऽअग्निरग्नि
 तानुष्टुयानागूयंपात० ॥ १८ ॥ (७।३।१९) आदित्यासोऽअदितयःस्यामपूद्व्यत्रावसवोमर्त्यत्रा । सनेममित्रावरु
 णागमन्तोभर्वमद्यावापृथिवीभवतः ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोमामहंतशर्मतोकायतनयायगोपाः । मावोभुजेमान्यजातमे
 नोमानर्कर्मवमवोयच्चयश्चे ॥ तुरग्यवोगिरिसोनक्षंतरलेद्वयस्यसवितुरित्यानाः । पिताचतन्नोमहान्यजन्नोविश्वेदे
 वाःगमर्भनमोनोनुपंत ॥ १९ ॥ (७।३।२०) प्रद्यार्वायज्ञैःपृथिवीनमोभिःसुचार्यऽइदंकेवृहुतीयजत्रे । तेचिद्धिपूर्वकव

(७।३।१८) आदित्यानामितिगृचग्यमूर्त्तस्यवमिष्टआदित्यामिष्टपु । (७।३।१९) आदित्यासदतिगृनस्यसूक्तस्यवसिष्टआदित्यामिष्टपु ।

(७।३।२०) प्रद्यार्वागिगृचग्यमूर्त्तस्यवमिष्टोद्यावापृथिवीविष्टपु ।

यः ।

तिव्रतानि सिंधुभ्यो हृद्व्यंघृतवज्रहोत ॥ याः सूयोरश्मिभिराततानयाभ्यऽइंद्रोऽअरंदद्वातुमू
 मि । ते सिंधवो वरिषो धातनानो यूपपातः ॥ (७।३।१५) ऋभुक्षणो वाजामादर्यध्वमसेनरो मघवानः सुतस्य ।
 आगोर्वाचः क्रतवो नयातां विभ्वोरथं नर्यवर्तयंतु ॥ ऋभुः ऋभुभिर्भिवः स्याम विभ्वो विभुभिः शवंसाशवांसि । वाजोऽअ
 स्मोऽअवतुवाजसाता विद्रेण युजातरूपे मधुत्रं ॥ ते चिद्धिपूर्वोरभिसंतिशासा विभ्वोऽअर्यऽउपरतां तिवन्वन् । इंद्रो
 विभ्वोऽअभुक्षवाजोऽअर्यः शत्रोर्मिथ्यत्वा कृण्वन् विनृमणं ॥ नूदेवासो वरिवः कर्तनानो भूतनो विश्वे ससजोपाः । सम
 स्मेऽइपंवसो ददीरन्यूपपातः ॥ (७।३।१६) समुद्रज्येष्ठाः सलिलस्य मध्यात्पुनानां यंत्य निविशमानाः ।
 इंद्रो यावज्जीवंपभोरदुताऽआपो देवीरिहममंवंतु ॥ याऽआपो दिव्याऽउत वास्रवंति खनित्रिमाऽउत वायाः स्वयंजाः ।
 समुद्रार्थायाः शुचयः पावकास्ताऽआपो ॥ यासां राजावरुणो याति मध्ये सत्यानतेऽअवपश्यन् जनानां । मधुश्चुतः शुच
 योयाः पावकास्ताऽआपो ॥ यासुराजावरुणो यासो मोविश्वे देवायासूर्जमदति । वैश्वानरो याः स्वग्निः प्रविष्टस्ताऽ
 आपो ॥ (७।३।१७) आमां मित्रावरुणैर्हरक्षतं कुलाययं द्विश्चयन्मानऽआगन् । अजकावं दुर्दृशीं कंतिरो

(७।३।१५) ऋभुक्षण इति ऋभुर्भवत्यरुणस्य वरितमृभुः भवति पृथं याया विभ्वे वावा । (७।३।१६)

इति ऋभुर्भवत्यरुणस्य वरितमृभुः भवति

पठयिष्या यायेयगां ३० सूक्तानि २४ ऋचः १५६ ॥ त्यागः ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यद् ३ इंद्रार्थमभ्या रुद्राये नदीभ्य मरुद्भ्य
विश्वेभ्योदेवेभ्य विष्णुमरुद्भ्य ऋसुभ्य २ इंद्राये ६ सवित्र ६ वाजिभ्य २ विश्वेभ्योदेवेभ्य वायुपूषभ्या विश्वेभ्योदेवेभ्य
१२ अर्माद्रिमित्रारुणाश्विभगपूषन्नगणस्पतिसोमरुदेभ्य भगाये ५ उपसद् विश्वेभ्योदेवेभ्य अमय देवेभ्य ३ विश्वेभ्योदेवे-
भ्य ४ ऋसुभ्य ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य अच्य ४ मित्रावरुणाभ्या अमय विश्वेभ्योदेवेभ्य नदीभ्य आदित्येभ्य ६
३ नामोष्पतय ४ प्रस्वापिन्या ७ मरुद्भ्य ४ रुद्राये ॥ इतिपंचमेचतुर्थः ॥

३. गामोपतय. ४ प्रस्थापिन्या. ७ मरुद्ध्य. ४०. रुद्राये. ॥ इतिपंचमेचतुर्थः ॥

रस्तादाश्विनायातमधरादुदक्तात् । आवेश्वतःपांचजन्यनरायाययंपात० ॥ १९ ॥ (७।५।३) अतारिष्मत्तमस
 स्परमस्यप्रतिस्तोमं देवयंतोदधानाः । पुरुदंसापुरुतमापुराजामत्याहवतेऽअश्विनागीः* ॥ न्युप्रियोमनुपःमाद्विहो
 तानासत्यायोयजतेवंदतेच । अश्रीतंमध्वोऽअश्विनाऽउपाकऽआर्वावोचेविदथैपुप्रयस्यान् ॥ अहेमयज्ञपयथामुराणाऽ
 इमांसुबुक्चिद्वृपणालुपेथां । श्रुष्टीवेवप्रपितोवामवोधिप्रतिस्तोमैर्जरमाणोवसिष्ठः ॥ उपत्यावहो गमनोविशिनोरश्रोह
 णासंभृतावीलुपाणी । समंधास्यगमतमत्सराणिमानोमर्धिष्टमार्गतंशिवेर्न ॥ आपश्चातांवासत्या० ॥ २० ॥ (७।५।४)
 इमाऽउर्वादिर्विष्टयऽउस्त्राहवतेऽअश्विना । अयंवांमतेवंसेशचीवमविविशुं हिगच्छथः ॥ युवंनिबंदं दथुर्भोजनंनरा
 चोदेथांसनूतावते । अर्वाग्रथंसमनसानिर्यच्छतुं पिबतंसोम्यमधु ॥ आयतमुपभूयतमन्त्रःपिबतमश्विना । दुरभंगवो
 वृपणालेन्यावसमानोमर्धिष्टमार्गतं ॥ अन्वांसोयेवामुपदाशुयोगहंयुवादीयंतिविभ्रतः । मधुयुभिर्नगाह्यैभिरग्नि
 नादेवायातमस्सूयू ॥ अर्वाहयंतोऽअश्विनापृक्षःसंचतसूरयः । तार्यसतोमधवद्वयोधुनयंगरशुर्दिरसभ्यंनामता ॥
 प्रयेयुरवृकासोरथाऽइवनृपातारोजनानां । उतस्वेनशर्वसाशशुवर्नरंऽउतक्षियंतिमुक्षितिं ॥ २१ ॥ (७।५।५) न्यु० १ मा

(७।५।३) अतारिष्मेतिपंचर्यस्यसूक्तस्यवसिष्ठोऽश्विनौत्रिष्टुप् । (७।५।४) इमात्रामितिगच्छन्शमूक्तस्यवसिष्ठउपासिष्टुप् ।
 (.....) न्य० १ पाआवइत्यष्टवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठउपासिष्टुप् ।

गर्मतीर्नेऽनुपासोधीरवतीः सदमुच्छतुमुद्राः । घृतंदुर्हानाविश्वतः प्रपीतायूयंपात० ॥ २७ ॥ ॥ इतिपंचमाष्टके
पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥

सप्तत्रिंशद्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि २१ ऋचः १५० ॥ त्यागः ॥ सूर्योये. मित्रावरुणाभ्या. १८ सूर्योये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३
सूर्योये. ४ सूर्यमित्रावरुणेभ्य. मित्रावरुणाभ्या. १४ आदित्येभ्य. १० सूर्योये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ अश्विभ्या. ५६ उपस. ३४
॥ इतिपंचमेपंचमः ॥

प्रत्युपद्रुप्रागाथर्मिंद्रावरुणादशैर्द्रावरुणंहजागतंतुयुवानरावापंचपुनीपेधीराष्टौवारुणंहरदत्सप्तप्रशुंध्युर्वमंत्या
पाशविमोचनीमोपुपंचगायत्रंजगत्यंतप्रवीरयासप्तवायव्यंह्यैर्द्रश्चयाद्विवदुक्ताः कुविदंगावायोपंचशुचिंन्वष्टावै
द्राग्नंत्वियंवांछादशगायत्रमंत्यानुष्टुप्प्रक्षोदसापट्सारस्वतंतुतृतीयासरस्वतेवृहदुप्रगाथः प्रस्तारपंक्तिः परास्ति
स्रोगायत्र्यः सरस्वतेयज्ञेदशैर्द्रादिवाहस्पत्यमंत्यैर्द्रीचतृतीयानवम्यावैर्द्रान्राह्मणस्पत्यैरध्वर्यवः सप्तोक्तदेवतांत्या
परोवैष्णवंतूरुमित्यैश्चतिस्रो नूततः ॥ ६ ॥ ॥

॥ हरिः ओम् ॥ (७।५।११) प्रत्युऽअदश्यायत्य १ च्छंतीदृहितादिवः । अपोमहिर्व्ययतिचक्षसेतमोज्योतिष्क

पय्याय्यंयंपत० ॥ १० ॥ (७।५।१०) गोपुत्रंमृगमृन्मर्थगंराजन्नहंगमं । मृळारुक्षत्रमुळ्य ॥ यदेमिप्रस्फुरन्निव
 दनिर्नयानोऽअद्विजः । मृळा० ॥ कर्तःगमहृदिनताप्रतीपंजगमायुचे । मृळा० ॥ अपांमध्येतस्थिनांमंतृणाविद
 अरितारं । मृळा० ॥ यत्किंचेद्वंरुणदेव्येजनेगिद्धोहंमनुष्याश्चराममि । अचिंतीयत्तनुधर्मोयुयोपिममानस्तास्मादे
 नमोदेवगीरिपः ॥ ११ ॥ (७।६।१) प्रवीर्यायुचयोदद्विरेवामध्वयुभिर्मधुमंतःसुतारमः । चर्दवायोनियुतोयाद्य
 न्नाणिमग्नस्यांधमोमदाय ॥ ईशानायप्रहृतियस्तऽआनद्रुचिंमोमैशुचिप्रास्तुभ्यंवायो । कृणोपितंमत्यैपुप्रशस्तं
 तानोपानोजायतेयान्यम्य ॥ रायेनुयंजनतूरोदमीमेरायेदेवीधिपणाधातिदेवं । अधवायुंनियुतःसथ्यतस्वाऽउतश्च
 तंयमुधितंनिरंक् ॥ उच्छन्नपमःमुदिनाऽअरिप्राऽउरुज्योतिर्विदुर्दीध्यानाः । गव्यचिदूर्ध्वमशिजोविचव्रस्तेषामनुप्र
 द्विःमग्रगर्भः ॥ नेमलेनमर्नमादीध्यानाःस्वेनयुक्तासःकर्तुनाचहति । इंद्रवायूवीरवाहंरथैवामीशानयोभिपृक्षःम
 नं ॥ ईशानामोयेदधतेस्वर्णोभिरश्वैर्भिवर्गुभिर्हिरण्यैः । इंद्रवायूमरयोविश्वमायुरर्वेद्विर्वरेःपुर्तनासुमद्यः ॥
 प्रवीतो नश्वर्गमोभिर्धमाणाऽइंद्रवायूगुपुतिभिर्वसिष्ठाः । वाजयंतःस्वर्वमेहुवेमयूयंपत० ॥ १२ ॥ (७।६।२) कुवि

(७।५।१०) गोपुत्रंमृगमृन्मर्थगंराजन्नहंगमं । (७।६।१) प्रवीर्येतिसप्तचंस्यसूक्तस्यवसिष्ठः आगानां
 तममगांसायुंयानांनिगुणादिवायुंमिष्टुप । (७।६।२) कुविदंमैतिसप्तचंस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रवायूआयातृतीययोर्वायुमिष्टुप ।

अयुज्यं समुद्धितं तस्येहि प्रद्वयापि ॥ इथेष्टाया ध्वयवः सोममिन्द्राय मोतन । अधिप्रस्रस्याद्रयो विचक्षते मुचनो द्वाभ्यश्चरं ॥
 उपत्रधं वावाता चृपणाहरीऽदं प्रमपयुधक्षतः । अर्वा चैत्वा स यो ध्वगश्चि यो वः तुमवने दुप ॥ प्रपणवृणीमते युग्यगपु
 नः सुवेदं मच्चियं वसयं त्वं हि नो पिमत्य ॥ वेमि त्वा प्रपचं जमे वे मिस्तो न वऽआयुणो । न नम्ये वे स्य रणं तितद्वे सोमोत्तरे पुत्रायमा
 न्न ॥ परागावो यवसं कच्चिदाष्टुणे नित्यं रेकणोऽअमर्त्य । अस्माकं प्रपच विना शिवो भवमं तिष्ठो वा जमानये ॥ अरं राधः
 श्रुताथै कुंरंगस्य दिविष्टिपु । राजस्त्वे पस्य स भगस्य रातिपुतुर्वगे ल्यमन्महि ॥ धीभिः सातानि कृण्वम्य नाजिनः प्रियमेध
 ग्भिर्द्युभिः । पृष्टिं सहस्रानु निर्मेजां मे निर्युथा निगवामृषिः ॥ वृक्षाश्चिन्मेऽअभिपित्वेऽअराण्युः । गां भजं न मे हनाथ
 भजं तमेह न ॥ ३३ ॥ इति पंचमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

पञ्चो न चत्वारिंशत्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि ८ ऋचः १६५ ॥ त्यागः ॥ पनन्याये. १ मउरुम्य. १० उद्रासोमाभ्या. ७ उद्राये.
 सोमाये. अमय. विश्वेभ्यो देवेभ्य. सोमाये. २ अमय. दंद्रासोमाभ्यामि. दंद्राये. ग्राहणद. गरुज्य. उद्राये. २ नमिग्राहीः पुत्रिजान विधेभ्य
 दंद्रासोमाभ्या. २ दंद्राये. २९ आसंगाये. ५ दंद्राये. ४० विगिद्व. २ दंद्राये. २० पाहम्याज्ञ. २ संम्ये
 चरो सप्तमः ॥

—
—
—

गन्धर्वानि ॥ २३ ॥ । गन्धर्वानि कानि तस्य सगंधम । रथं हि रणयं ददन्महिष्ठः सरिरं भूद्धा पिष्ठमकृतं श्र
 ॥ २४ ॥ । वयं हि तं च कृमाभूग्निं दावनेन सद्यश्चिन्माहिं दावने ॥ ५ ॥ योऽअश्वेभिर्वहेतेव
 ॥ २५ ॥ । सोममुद्दि सोमपादानाय शुक्रपूतपाः ॥ योमं दइमं चिदुत्सनामं दच्चित्रं दाव
 ॥ २६ ॥ । उच्येयं देवपुत्रियः स्वराकुतवां यो घृतस्त्राः । अश्वेपितरं जेपितं शुनेपितं
 ॥ २७ ॥ । अश्वानामिन्नवृष्णां ॥ गावोनयथमुपयंति वध्रयऽउपमायंति
 ॥ २८ ॥ । अधिबलं युवशतिशता ॥ शतं दामं वल्वयं विप्रस्तरुक्षऽआददे । तेते
 ॥ २९ ॥ । अधुस्यायोपणा महीप्रतीची वशमश्व्यं । अधिरुक्माविनीयते ॥ ६ ॥ (८।६।५)
 ॥ ३० ॥ । यमादित्याऽअभिद्रुहोरक्षथाने मधं न शदने हसो वऽकृतयः सुऽकृतयो नऽकृतयः ॥
 ॥ ३१ ॥ । पुष्याय यो यथोपरि च ॥ सोमं यच्छताने हगो ॥ ॥ व्यं ॥ सोऽअभिनामंत
 ॥ ३२ ॥ । यस्माऽअरागनुक्षरं ॥ यानं नुप्रयेतमः । मनो
 ॥ ३३ ॥ । यदि गोपुत्रः ॥ यस्माऽअरागनुक्षरं ॥ यानं नुप्रयेतमः । मनो

विश्वेयं देवाऽऽवृतमर्त्यो सोमधुब्रवन्तौऽअभिसंचरन्ति ॥ अंतश्च प्रागाऽअदितिर्भवाऽस्य वया ताहरसो देव्यस्य । इंदुविंद्र
 ससख्यं जुषाणः श्रौष्टीं वधुरमनुरायऽऽकृध्याः ॥ अपां सोमममृतांऽअभमार्गन्मज्ज्योतिरविं दामदेवान् । किं नूनम
 स्मान्कृणवदरातिः किमु धूर्तिरमृतमर्त्यस्य ॥ शनौ भवहृदऽआपीतऽइंदोऽपितेर्वसोममनवेमशेवः । सखेव सख्यऽउरुश
 सधीरः प्रणऽआयुर्जीवमेसोमतारीः ॥ इमे मापीतायशसऽउरुण्यवोरथं नगावः समनाहपवसु । ते मा रक्षंतु विस्रसंश्चरि
 त्रादुतमास्त्रामाद्यवयं त्विंदवः ॥ ११ ॥ अग्निं न मां मथितं संदिदीपः प्रचक्षय कृणु हिवस्य सोमः । अथाहिते मदऽआसो
 समन्ये रवौऽइव प्रचरापष्टिमच्छ ॥ इषिरेण ते मनसा मृतस्य भक्षीमहि पित्र्यस्य वरायः । सोमराजन्मप्रणऽआयुं पितारीर
 हानी वसूयो वामराणि ॥ सोमराजन्मळ्या नः स्वस्ति तव स्मासि ब्रत्या इस्तस्य विद्धि । अलं तिदक्षऽउत मन्युरिंदोमानोऽ
 अयोऽअनुकामं परादा । ॥ त्वंहि नस्तन्वः सोमगोपागात्रे गात्रे निपसत्थानुचक्षाः । यत्ते वयं प्रभिनाम ब्रतानि स नो मृळु
 पत्वा देवस्यः ॥ ऋदुदरेण सख्यां स च योमानरिष्येद्धयं श्वपीतः । अयं यः सोमोन्यधा ययसे तस्माऽइंद्रप्रतिरमेग्यायुः
 ॥ १२ ॥ अपत्याऽअस्थुरनिराऽअमीवानिरत्रसन्तामि पीचीरभेषुः । आसोमोऽअस्मोऽअरुहृद्विहायाऽअगन्मयत्रप्र
 तिरंतुऽआयुः ॥ यो नुऽइंदुऽपितरो ह्यसुपीतो मर्त्यो मर्त्योऽआविवेश । तस्मै सोमाय हविषा विधेम मृळीकेऽअस्य सुमतौ
 स्याम ॥ तं सोमं पितृभिः संविदुऽनो नृपावापुश्चिदीऽआतंतथ । तस्मै तऽइंद्रे ह्यविषा विधेम वयं स्योमपतयो रक्षीणां ॥

(अथवालाग्निरुद्राणि । गिरेरिवप्रसर्माऽअस्यपिन्विरेद्व्राणिपुरुभोजमः ॥ आत्वा
 नि ॥ अतानीकेचप्रजिगातिभृण्णयाहंतिवृत्राणिद्वाधुषे । अपोनुर्वज्रिन्योक्थं १ सरःपणंतिशूरारधमे ॥ अनेहमंप्रतरणंविषक्षणंमध्वः
 मतामऽउंद्योमदायऽउंद्वगिर्वणः । आपोनुर्वज्रिन्योक्थं १ आनुःस्तोममुपद्रवज्जियानोऽअधोनसोनृभिः ।
 म्यादिष्टमीपिन । आयथासंदमानःकिरासिनुःप्रक्षुद्रेवतमनाधपत् ॥ आनुःस्तोममुपद्रवज्जियानोऽअधोनसोनृभिः ।
 यंतम्यथायन्तस्वदयैतिथेनवऽउंद्वकण्वैपुरातयः ॥ १४ ॥ उग्रंनवीरंनममोपसेदिमविभूतिमश्रितावमुं । उद्रीकवज्रि

(अथवालाग्निरुद्राणि । गिरेरिवप्रसर्माऽअस्यपिन्विरेद्व्राणिपुरुभोजमः ॥ आत्वा
 नि ॥ अतानीकेचप्रजिगातिभृण्णयाहंतिवृत्राणिद्वाधुषे । अपोनुर्वज्रिन्योक्थं १ सरःपणंतिशूरारधमे ॥ अनेहमंप्रतरणंविषक्षणंमध्वः
 मतामऽउंद्योमदायऽउंद्वगिर्वणः । आपोनुर्वज्रिन्योक्थं १ आनुःस्तोममुपद्रवज्जियानोऽअधोनसोनृभिः ।
 म्यादिष्टमीपिन । आयथासंदमानःकिरासिनुःप्रक्षुद्रेवतमनाधपत् ॥ आनुःस्तोममुपद्रवज्जियानोऽअधोनसोनृभिः ।
 यंतम्यथायन्तस्वदयैतिथेनवऽउंद्वकण्वैपुरातयः ॥ १४ ॥ उग्रंनवीरंनममोपसेदिमविभूतिमश्रितावमुं । उद्रीकवज्रि

(१) अभिप्रेतिदुर्गम्यमूर्च्छम्यकाणवःप्रसृणवठंदःअयुजोवृहत्तःयुजःमतोवृहत्तः ।

(७) भूरीदिद्रस्यवीर्यं व्यल्यमभ्यायति । राधंस्तदस्येववृकः ॥ गुतञ्चनामऽऽसमादुर्गतागनगचने । भद्राणि
 वनतस्तमुः ॥ शतंवेणुच्छतंशुनः शतंचर्मणिभ्रातानि । गुतंसवत्वजस्तकाऽनयोपाचनु गन ॥ मुदुवा व्यक
 प्वायनावयोवयोविचरतः । अश्वामानचक्रमत ॥ आदिन्मातस्यर्चाकिंरक्षानृतस्यमहिभ्र ॥ व्याधोनिचममयय
 श्लुपाचनसंनशे ॥ २६ ॥ (८) प्रतिनंदस्येववृकगधोऽअदृश्येहय । द्योनप्रयिनाश ॥ दशनद्योमननम
 स्रादस्येववृकः । नित्याद्रायोऽअमंहत ॥ गुतंमेगदुभानां गुतमृणीवतीना । गुतदामोऽभानिन्न ॥ तत्राऽभपिमा
 णीयतपूतकृतायेव्यक्ता । अश्वानामिन्नयूय्यां ॥ अंचेत्यग्निश्चकिनुहव्यवाटमसमद्रय । अग्निगुक्कणशोचिवावृ
 त्सूरोऽअरोचतद्विसूयोऽअरोचत ॥ २७ ॥ (९) युवंदंवाकृतुनापूर्येणयुक्तागवनतत्रियथजत्रा । भागच्छुन
 नासत्याशचीभिरिदंततीयंसर्वनंपिवाथः ॥ युवांदंवास्त्रयऽएकादशसः सत्याः सत्यस्यददृशेपुरस्तात् । अस्माकंयुज्जम
 वंनजुपाणापातंसोममश्वनादीद्यग्नी ॥ पुनाय्यंतदश्विनाकृतंवांध्रपुभोद्विद्वोरजंसः पृथिव्याः । सुहस्रंशसाऽऽतयेगनि
 द्रांसर्वाऽऽइत्तोऽऽपयातापिवध्य ॥ अयंवाभागोनिहितोयजत्रेमागिरोनामत्योपयातं । पिबंतंसोमंमधुमंतमुसेमद्रा
 (७) भूरीदितिपचर्चस्यसूक्तस्यदृशंद्रोगायत्रीगुतीयापचम्यावनुभौ । (८) प्रतिनंदितिपचर्चस्यगुप्तद्वीत्यायाजति
 सूर्योगायत्रीअत्यापत्ति । (९) युवंदंमितिपचर्चस्यसूक्तस्यगुप्तद्वीत्यायाजति

॥ २८ ॥ (१०) यमत्विजोवहृद्वाकल्पयंतः सचेतमोयुजमिवहति । योऽअनूतानोनाहणो
 शुक्रऽआभीत्कास्थितत्रयर्जमानस्यसंवित् ॥ एकऽएवाग्निर्वहृद्वासार्मिहृऽएकः सूर्योविश्वमनुप्रभतः । एकचोपाः गर्ग
 मिदंविभालेकंवाऽइदंविबभूवसर्व ॥ ज्योतिष्मंतंकेतुमंतं त्रिचक्रंमुखंरथं सुपदंभूरिवारं । निवामध्यायस्ययोगेधिजज्ञ
 तंवाह्वेऽअर्तिरिक्तंपिबध्ये ॥ २९ ॥ (११) इमानिवांभागुधेयानिसिस्तऽइंद्रावरुणाप्रमहंमंतपुंवां । गुजेनंजैरग
 वनाभुरण्यथोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षथः ॥ निःपिध्वरीरोषधीरारपऽआस्तामिंद्रावरुणामहिमानमागत । यामिन्त्र
 तरजसःपारेऽअर्ध्वनोययोःशत्रुर्नकिरादेवऽओहते ॥ मत्यंतदिंद्रावरुणाकृगस्यवांमध्वऽद्रुमिदुहंतमुसतवार्णीः । ना
 भिर्द्वांश्वासमवतंशुभस्पतीयोवामदवधोऽअभिपातिचिचिभिः ॥ घृतप्रुपःमाम्याजीरदाननःससस्वमारुःमदनऽहन
 स्य । याह्वामिंद्रावरुणाघृतश्रुतस्ताभिर्घत्तंयजमानायशिक्षतं ॥ ३० ॥ अवीचाममहतेमाभंगायमृतंलंगाभ्यामि
 मानमिंद्रियं । अस्मान्तिस्वेंद्रावरुणाघृतश्रुतस्त्रिभिःसाप्तेभिरवतंशुभस्पती ॥ इंद्रावरुणायदृपिभ्योमनीषानुचोमनि
 श्रुतमदत्तमग्ने । यानिस्थानान्यसृजंतधीरायुजंतंन्यानास्तर्पसाभ्यपदयं ॥ इंद्रावरुणामोमनुमभदंसंरागमगोपंगजमा

पण्डित्वावरुणौजगती ।

(१०) यमत्विजइतिवृचस्यसूक्तस्यमेधोश्चिनौत्रिष्टुप् (आद्यायाक्वत्विजोदेवतावा) । (११) इमानिगाभिनिमननंमनगृह्णन्गु

[illegible]

(१११) तरोभिरितिपंचदशार्चसामूक्तस्यप्रागाथ. कलिरिद्रः प्रथमादित्रयो

॥ अयं ते शर्याणावर्तिसुपोमायामधिप्रियः । आर्जुकीयेमदिन्तमः ॥ तमद्यरार्धसेमहेचारुमदायद्युज्वये । एहीमिद्र
 द्रवापिव ॥ ४५ ॥ (८१७६) यदिद्रप्रागपागुदुइन्यवाहूयमेनुभिः । आयाहिचूयमाशुभिः ॥ यद्वाप्रस्रवणेदि
 वोमादयमिस्वर्गरे । यद्वासमद्रेऽअंधसः ॥ आत्वागीभिर्महामुहंवेगामिवभोजसे । इन्द्रसोमस्यपीतये ॥ आतंड
 द्रमहिमानंहरयोदेवतेमहः । रथेवहंतुविभ्रतः ॥ इन्द्रगुणीपडस्तुपेमहौडउग्रडईगानकृत् । एहिनःमंतपिव ॥
 मतायंतस्त्वावयंप्रयस्वंतोह्वामहे । इदंनोवाहिरासदे ॥ ४६ ॥ यच्चिद्विग्रथतामसीद्रमाधारणस्त्वम् । तंत्वावयंहे
 ग्रामहे ॥ इदंतेमोम्यंमध्वधुक्षन्नाद्रिभिर्नरः । जुषाणडईद्रुतत्पिव ॥ विश्वाँऽअयोंविपुश्चितोतित्व्यस्तूयमार्गहि । अ
 स्मेधेहिश्रवोवृहत् ॥ द्वातामेपृपतीनौराजाहिरण्यवीनां । मार्देवामघवारिपत् ॥ महस्त्रेपृपतीनामधिश्चंद्रं वृहत्पृथु ।
 शुक्रं हिरण्यमार्ददे ॥ नपातोदुर्गहस्यमेसहस्रेणसुरार्धसः । श्रवोदेवेव्यक्त ॥ ४७ ॥ (८१७७) तरोभिर्वाविद्व
 मुमिंद्रंमघार्धऽऊतये । वृहद्वायंतःसुतसौमेऽअथरेद्वेभरंनकारिणं ॥ नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः ।
 यऽआदृत्याशशमानार्गमुन्यतेदाताजस्त्रिऽउक्थ्यं ॥ यःशक्रोमक्षोऽअथ्योयोवाकीजोहिरण्ययः । सऽऊर्वस्यरेज

(८१७६) यदिद्रेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यप्रागायत्री । (८१७७) तरोभिर्वाविद्वयोः प्रथमादित्रयो
 दशयंताश्रुजोवृहत्स्यः द्वितीयादिद्युजः सतोष्टद्वयः अंस्यानुष्टुप् ।

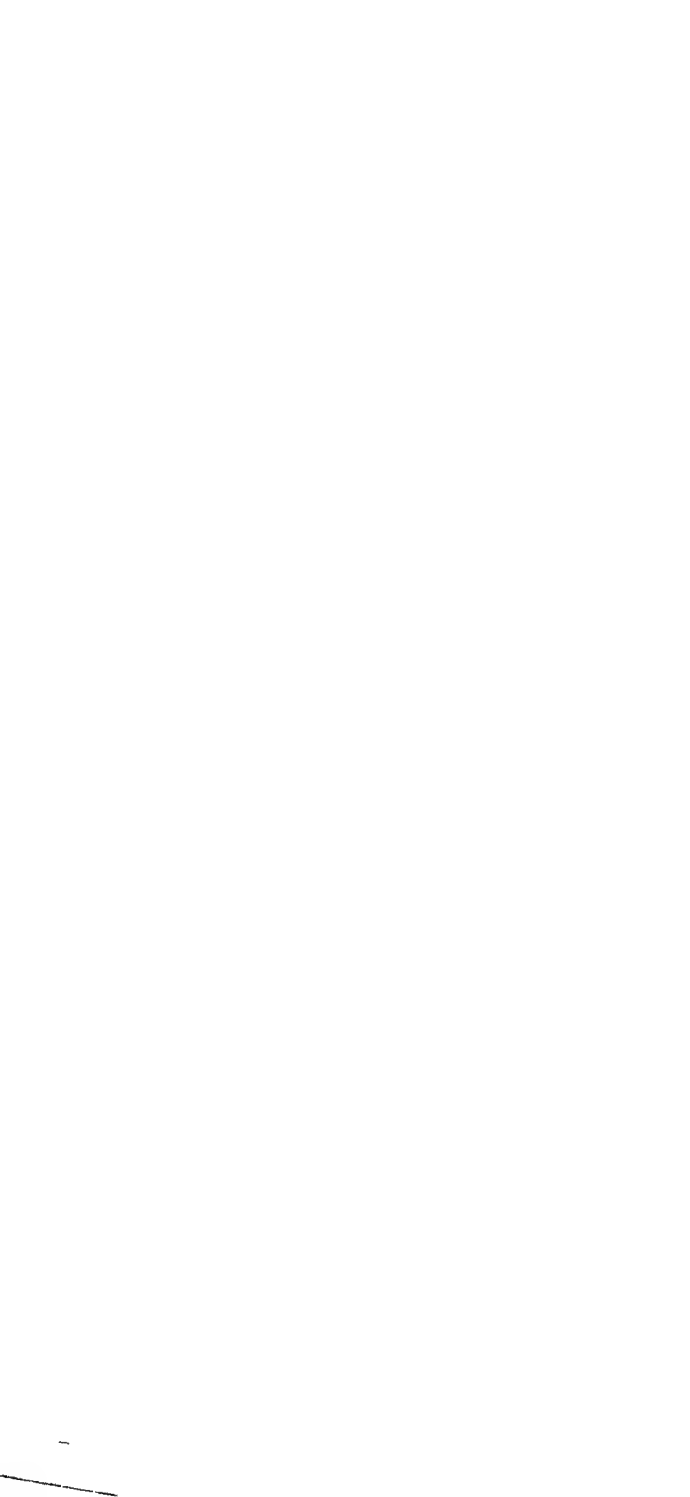
यथैवामऽप्यां । पूर्यमनुप्रयतिवृत्तचिह्नोहितप्रयमऽआसत ॥ ७ ॥ (८१८१) योराजाचर्पणीनांयातारथैभिर
धिगुः । विद्यामातस्तापुतेनानांज्येष्ठोयोर्वृत्रहागुणे ॥ इदंतेयुभपुरुहन्मन्त्रवमेयस्यद्विताविधुतेति । हस्तायवज्रःप्रति
धाविद्वानोमहोद्विचनयुः ॥ नक्रिष्टं कर्मणानशयश्चकारमुदार्चय ॥ इदंनयुज्ञेविध्यर्गुतेमृन्मन्त्रधृष्टयुष्णवोजसं ॥
अपारिमुधंननागुगामहिंसिन्महीरुचयः । मधेननोजायमानेऽनोनवर्थावःक्षामोऽनोनवुः ॥ यद्व्यावऽइद्रेते
नानंनधर्मगीरुतस्युः । नत्वावज्रिन्तमहस्रंमूर्याऽअनुनजातमपरोदसी ॥ ८ ॥ आपप्राथमहिनावृष्ण्याद्युपनिवर्थाव
विष्टजवमा । अस्माऽअवमघवन्गोमतिव्रजेवज्रिन्त्राभिरुतिभिः ॥ नमीमदेवऽआपदिपदीघायोमत्यः । एतंमवा
निदुनित्वमि । मध्यंवमिष्यतुविनृणोर्वोनिदुसंक्षिप्रथोहयः ॥ ९ ॥ अन्यव्रतममानुपमयज्वानमदेवयु । अव
म्यःमर्मादुधुवीतुपर्वतःसुधायदस्युपर्वतः ॥ त्वनऽइन्द्रासांहस्तैशविष्टदुवनै । धानानानसंगृभायास्मयुद्धिःसंगृभाया
अष्टगंगुगांरुणमादशमूरानि (८१८१) योराजेतिपंचदशचस्यसूक्तस्यांगिरमःपुरुहन्मन्त्रोद्यहती द्वितीयाचतुर्थपिष्टयःसन्ते
प्रयोरग्युग्निक् चतुर्दशयनुष्टुभंलापुरउग्निक् ।

स्मयुः^{१३} ॥ सखायः क्रतुमिच्छतकथाराधामशरस्य । उपस्तुतिभोजः सुरियोऽअह्यः ॥ भूरिभिः समहुऽऋषिभिर्विहि
 ष्मद्भिः स्तविष्यसे । यद्वित्थमेकमेकमिच्छरवत्सान्परददः^{१४} ॥ कर्णगृह्यामघवाशौरदेव्योवत्सर्नस्त्रिभ्यऽआनयत् । अजा
 सरिर्नधातवे ॥ १० ॥ (८।८।२) त्वनोऽअग्नेमहोभिः पाहिविश्वस्याऽअरातिः । उतद्विषोमर्त्यस्य ॥ नहिमन्युः
 पौरुषेयऽईशेहिवः प्रियजात । त्वमिदं सिक्षपावान् ॥ सनोविश्वेभिर्देवेभिरूजनपाद्भद्रशोच । रयिदेहिविश्ववारं ॥
 नतमग्नेऽअरातयोमर्तयुवंतरायः । यंत्रायसे द्वाश्वासं ॥ यंत्रं विप्रमेधसातात्रग्नेहि नोषिधनाय । सतवोती गोषु गता
 ॥ ११ ॥ त्वं रायिं पुरुषीरमग्ने द्वाद्युपेमर्तीय । प्रणोनयवस्योऽअच्छ ॥ उरुष्याणो मापरादाऽअघायते जातवेदः । दुरा
 ध्येऽमर्तीय ॥ अग्नेमाकिष्टे देवस्य रातिमदैवोयुयोत । त्वमं शिपेवसूनां ॥ सनोवस्वऽउपमास्यूजोनपान्माहि नस्य ।
 सखैवसोजरितृभ्यः ॥ अच्छानः शीरशौचिपंगिरौ यंतु दर्शतम् । अच्छायज्ञा सो नमसा पुरुषसु प्रशस्तमतथे ॥ १२ ॥
 अग्निं सनुं सहसो जातवेदं सदानाय वार्याणां । द्वितायो भूद्रुमृतो मर्त्येष्वामोतामं द्रतमो विशि^{१५} ॥ अग्निवो दिव्यज्यया
 शिप्रयत्यध्वरे । अग्निधीपु प्रथममग्निमवत्यग्निं क्षेत्राय सार्धसे ॥ अग्निरिपां सख्ये ददानुनऽईशे यो वार्याणां । अग्निं तोके

(८।८।२) त्वनो अग्र इति पंचदशर्चस्य सूक्तस्य सुदीति पुरुषमीह वभिर्गायत्री दशमीद्वादशी चतुर्दश्यो बृहत्याः एकदशी त्रयोदशी पंचद-
 श्य. सतो बृहत्याः । (अत्र मुदीति पुरुषमीह योन्यतरो बाक्रुषिः) ।

पीभिरावृतांगिरिनपुरुभोजसं । क्षुमंतंवाजंशुतिनसहस्रिणमधूगोमंतमीमहे ॥ नत्वावंहतोऽअद्रयोवरतइंद्रवीळवः ।
यद्वित्ससिस्तुवतेमावतेवसनकिष्टदामिनातिते ॥ योद्धासिकत्वाशवसोतदंसनाविश्वजाताभिज्जना । आत्वाय
मर्कऽकृतयैववर्तित्यगोतमाऽअजीजनन् ॥ प्रहिरिरिक्षऽओजसादिवोऽअतैभ्यस्परि । नत्वाविव्याचरजंऽइंद्रपाथि
वमनुस्वधांवाक्षिथ ॥ नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघस्यतेयद्वाशुपेदशस्यसि । अस्माकंवोध्युचथस्यचोदितामंहिषोवाजसा
तये ॥ ११ ॥ (८।१।९) बृहदिंद्रायगायतमरुतोवृत्रहतंमं । येनज्योतिरजनयन्नतावृधौदेवंदेवायजागृवि ॥ अ
पाधमदुभिशस्तीरशस्तिहाथैद्रौद्युमयाभंवत् । देवास्तंऽइंद्रसख्यायेमिरेबृहद्भानोमरुद्गण ॥ प्रवऽइंद्रायबृहतेमरु
तोब्रह्माचत । वृत्रंहनतिवृत्रहाशुतर्कतुर्वज्रेणशुतर्पवणा ॥ अभिप्रभरधृपताधृपन्मनःश्रवश्चित्तेऽअसद्वृहत् । अर्ष
त्वापोजवंसाविमातरोहनोवृत्रंजयास्वः ॥ यज्जार्यथाऽअपूर्व्यमर्घवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्ताभ्नाऽउत
द्यां ॥ तत्तैयजोऽअजायततदुर्कऽउतहस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसियज्जातंयच्चजंतं ॥ आमासुपुक्कमैरेयऽआसूर्य
रोहयोदिवि । घर्मनसामन्तपतासुवृक्तिभिर्जुष्टंनिर्वणसेवहत् ॥ १२ ॥ (८।१।१०) आनोविश्वसुहव्यऽइंद्रःस

(८।१।९) बृहदिंद्रायेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोनुमेधपुरुमेधाविद्रोहृतीद्वितीयाचतुर्थ्योरतोबृहत्स्योपंचमीपष्ठयाचतुभौ ।
(८।१।१०) आनोविश्वसिपिपकचस्यसूक्तस्यनुमेधपुरुमेधाविद्रःअयुजोबृहत्स्ययुजःसतोपकृत्यः ।

॥ अथसप्तमाष्टकप्रारंभः ॥

जनीनां । योऽ-
 उत्तेशुष्मासोऽस्पर्धे - दंतोऽद्विवः । नुदस्वयाःपरिस्पृधः ॥ अयानिजिघ्रिरोजसारथसंगेधनेहिते । स्तवाऽअ-
 पिभुषाहृदा⁺ ॥ अस्यव्रतानिनाधुपेपवमानस्यदृढ्या । रुजयस्त्वापृतन्यति ॥ तंहिन्वंतिमदृच्युतंहरिर्नदीपुवाजिनं ।
 रंभुसिंदायमन्तरं ॥ १० ॥ (९।२।३०) अस्यप्रत्नामनुद्युतं शक्रं दुदुहेऽअहंयः । पर्यःसहस्रमामृषिं ॥ अयंसूर्येऽइवोपहृगयं
 सरानिधावति । नृपप्रवतऽआदित्रं ॥ अयंविश्वानितिष्ठतिपुनानोभुवनोपरि । सोमोदेवोनसूर्यः ॥ परिणोदेववीतये
 वाजोऽअपमिगोमंतः । पुनानऽइदविद्रुयुः⁺ ॥ ११ ॥ (९।२।३१) यवयवंनोऽअंधसापुष्टं पुष्टं परिस्त्रव । सोमवि-
 श्वाचसौभंगा ॥ इंदोयथातवस्तत्रोयधातेजातमंधसः । निवाहिपिप्रियेसदः ॥ उतनोगोविदंश्वचित्पवस्वसोमांध-
 सा । नृधूतमेभिरहभिः ॥ योजिनातिनजीयतेहंतिशत्रुमभीत्य । सपवस्वसहस्रजित् ॥ १२ ॥ (९।२।३२) परि-
 सोमंऽकृतंवृहदाशुःपवित्रेऽअपति । चिन्नव्रक्षसिदेवयुः⁺ ॥ यत्सोमोवाजमर्पतिशतंधारोऽअपस्युवः । इद्रस्यसख्य
 (९।२।२९) उन्नेगुप्तामइतिचतुर्कंचम्यसूक्तस्यकाश्यपोवत्सारःपवमानमोमोगायत्री । (९।२।३०) अस्यप्रत्नामितिचतुर्कंचस्य
 वृत्तसारवत्सारःपवमानमोमोगायत्री । (९।२।३१) यवयवमितिचतुर्कंचम्यगूढन्यावत्तनारःपवमानमोमोगायत्री । (९।२।३२) परिमोम-
 इतिचतुर्कंचम्यगूढन्यावत्तनारःपवमानमोमोगायत्री ।

यमिर्नन यमिर्नमोमगन्मि । दधत्नोत्रमवीथि ॥ पुननतोऽभिष्टतःपुविचमन्निगाहते । रक्षोहानारमन्वयथ ॥ १६ ॥
 यन्निर्ननरुग्दययोर्विदतिमासिः । पर्वमानवितर्जहि ॥ पर्वमानःगोऽअयनःपुनित्रेणविर्नर्षणिः । य.पोतारसपुनातु
 नः ॥ यन्पवित्रमचिंययेविर्नमंनरा । नल्लतेनपुनीतिनः ॥ यन्पवित्रमचिंयदमेतेनपुनीतिनः । नल्लमर्धःपुनीतिनः ॥
 यमार्थोऽनमपिनःपुवित्रेणमरेनच । मांपुनीतिविप्रतः ॥ १७ ॥ विभिषदेवगधितवर्षिष्टःमोमधामभिः । अश्वेदक्षःपु
 नीतिनः ॥ पुनंनुमांर्देवनाःपुनंतवमयोधिया । विश्वेदेवाःपुनीतमात्रानवेदःपुनीतिमा ॥ प्रथयाम्यप्रस्थदंस्वमोमवि
 श्वमिर्नर्जिः । देवेभ्यऽउचमंष्टविः+ ॥ उपप्रियंपनिप्रतंयुवानमाहृतीयुध । अगन्मनिश्चनोनमः ॥ अलाय्यस्यपरयुने
 नाज्ञनमार्पयम्यदेवमोम । आमुंचिदेवदेवमोम ॥ यःपावमानीरुध्येत्युपिभिःमंभृतरमं । मर्धमपतमश्चातिस्वद्वितंमातु
 मिर्चना ॥ पावमानीयोऽअध्येत्युपिभिःमंभृतरमं । तस्मैमरस्वतीदृहक्षीरंमपिर्मधूदुकं+ ॥ १८ ॥ (परिशिष्टं ॥ पावमा
 नीःगुमत्ययनीःमृदुघाद्विर्नृतश्नः । कृपिभिःमंभृतोरमोवाज्ञणेभ्यमुतंहितं ॥ पावमानीर्दिगंतुनऽउमंलोकमथोऽअमुं ।
 सामान्त्यमर्धयंतुनोदेवीद्वेवःममाहिताः ॥ येनदेवाःपुवित्रेणात्मानपुनतेमदा । तेनमहर्षधारेणपावमान्यःपुनंतुमां ॥
 प्राज्ञापत्यंपवित्रंजुतोयामंदिग्ममथं । तेनत्रल्लविदोव्रयंपृतंनल्लपुनीमहे ॥ इंद्रःपुनीतीमुहमापुनातुमोमःस्वस्त्यावरु
 णःमभीक्ष्य । यमोरार्जमृगाभिःपुनातुमाज्ञातवैदामूर्जयंत्यापुनातु ॥ ऋषयस्तुतपस्तेपुःमर्धस्वर्गंजिगीषवः । तप

द्वाविंशत्यनपनयसुमुद्धोक्तोऽर्चनवयोरिगार्ताः । भरान्चिद्राणिगुणतेवसूनिद्वेयधीचापृथिवीप्रावर्तनः ॥२॥ (०।४।३)
 त्रिर्मममभेनयोदुदुदुदेगत्यासागिरंपर्व्यव्योमनि । नत्वार्थन्याभुवनानिनिर्णिजेचार्त्तनिचक्रयद्वैतैरवर्धत ॥ मभि
 र्वमाणोऽअमुर्नम्यगारुणऽउभेयावाकाव्येनाविश्रये । तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यतयदीद्वेवस्यश्रवमासदोविदुः ॥
 नेऽअग्यमंगुकेतयोर्मृत्यवोदाभ्यामोजनुयीऽउभेऽअनु । येभिर्नृणाचदेव्याचपुनतऽआदिद्राजानंमननाऽअगृभ्त ॥
 ममग्यमानोदगभिःसुररुमीभिःप्रमथ्यमाणुमातृपुत्रमेमचा । व्रतानिपानोऽअमृत्स्यचारुणऽउभेनुचक्षाऽअनुपश्यते
 विशां ॥ मर्ममृगानऽईद्वियायधार्यगऽओभेऽअंतारोदसीहर्षतेहितः । वृषाशुभैणचाधतेविदुर्मतीगदेदिशानःशर्व
 हर्षगुरुधः ॥ २३ ॥ ममातरानदृगानऽउच्चियोनानददेतिमरुतामिवस्यनः । ज्ञानचतुर्प्रथमंयत्स्वर्णरंप्रयस्तयेकम
 वृणीतममरुतुः ॥ रुचतिभीमोवृषभस्तविष्ययाशृंगेगिशानोहरिणीविचक्षणः । आयोनिसोमःसुकुतंनिपीदतिगव्ययी
 त्यगवतिनिर्णिगव्ययी ॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपममव्येहृरिन्ध्याविष्टसानधि । जुष्टोमित्रायवरुणायवायवैत्रिधा
 तमभुक्तिनेमकर्मभिः ॥ पर्वम्यमोमदेववीतयेवृषद्रस्यहार्दिमोधानमाविश । पुरानोवाधादुरितातिपारयश्वेत्रविद्धि
 दिशऽआर्हाविपृच्छते ॥ हितोनसप्तिरभिवाजमपद्रस्यदोजठरमार्यवस्व । नावानसिंधुमतिपपिबिद्वान्दूरोनयुध्यन्न

(०।४।३) त्रिरगादतिदशर्चस्यसूक्तस्यैवाभिन्नोरेणुःपवमानसोमोजगलंलात्रिष्टुप् ।

द्वायचतुर्नेपयस्यमुष्ट्रीकोऽनवद्योरिशार्दाः । भराचंद्राणिगुणतवसूनिद्वेयौवापृथिवीप्रावतनः ॥२॥ (९।४।३)
 त्रिर्मोसुप्तधेनवोदुदुहेसत्यामाशिरंपर्व्यव्योमनि । चत्वार्यन्याभुवनानिनिर्णिजेचार्हणिचक्रेयद्वैतैरवर्धत ॥ मभि
 तेऽअस्यगंतु फेतवोमृत्यवोदाभ्यामोजनुपीऽउभेऽअनु । तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यतयदीद्विवस्यश्रवमासदोविदुः ॥
 ममग्यमानोदुशभिःसुकर्मभिःप्रमध्यमार्गुमातृपुत्रमेसचा । प्रतानिपानोऽअमृतस्यचारुणऽउभेनुचक्षाऽअनुपश्यते
 विशो ॥ मर्ममृजानऽइद्वियायधार्यमऽओभेऽअंतारोदमीहर्षतेहितः । वृषाशुष्मेणवाधनेविदुर्मतीरादेर्दजानःशय
 हेवशुरुधः ॥ २३ ॥ समातरानददंशानऽउच्चियोनानददेतिमरुतामिवस्वनः । जानन्नृतंप्रथमंयत्स्वर्णरंप्रजस्तयेकम
 वृणीतमकृतुः ॥ रुवातिभीमोर्ध्वपभस्तविव्ययाशुंगेशिनोहरिणीविचक्षणः । आशेनिमोमःसुकृतंनिर्पीदतिगव्ययी
 त्वगर्भवतिनिर्णिगव्ययी ॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपमव्येहरिर्न्यधाविष्टमानवि । जुष्टोमिवायवर्कणायवायवेत्रिधा
 तुमधुक्रियतेसुकर्मभिः ॥ पर्वस्वमोमदेववीतयेवृषदस्यहार्दसोमधानमाविज । पुरानोवाधाहुरितातिपारयक्षेत्रिधा
 दिशऽआर्हाविपृच्छते ॥ हितोनससिरेभिवाजमर्षदस्यदोजठरमार्पवस्य । नावानसिंधुमतिपिपिदिद्वान्धुरोनयुध्यन्न
 (९।४।३) विरसादतिदशचल्यसूक्त्यवैद्यामिचोरेणुःपवमानमोमोजगलंत्याविष्टप ।

द्रोहोत्तानत्यावाचायजान् ॥ त्याच...
हेयदेनीदिव्यघृतंवाः ॥ अर्चामिवांध्यापोघृतस्त्रुद्धावाभूमीशृणुतरोदसीमे । अहायह्यावोमुनीतिमयन्मध्वानो
ऽअत्रपितरांशिशीतां ॥ किंस्विन्नोराजजगृहेकदस्यातिव्रतचक्रमाकोविदैद । मित्रश्चिद्धिग्माजुहराणोद्देवान्छोक्रो
नयातामपित्राजोऽअस्ति ॥ ११ ॥ दुर्मत्वन्नामृतस्यनामसलक्षमायद्धिपुरुषाभवाति । यमस्ययोमनवतेसुमंत्यनेतम्
न्यपायप्रयुच्छन् ॥ यस्मिद्देवाविदर्थमादर्थतेविवस्वतःसर्दनेधारयते । सूर्यज्योतिरदधुर्मास्य १ कूपरिंद्योतनिचर
तोऽअर्जसा ॥ यस्मिन्देवामन्मनिसंचरंत्यपीच्येद्देनवयमस्यविद्य । मित्रो नोऽअत्रादितिरनागान्तसवितादेवोवरुणा
यवोचत् ॥ ११ ॥ शुधीनोऽअग्नेसर्दनेसधस्यैयुश्वारथममृतस्यद्रविलु । आनौवहुरोदसीदेवपुत्रेमाकिंदेवानामर्षभूरिहस्याः
१२ ॥ (१०।१।१३) युजेवां ब्रह्मपुर्व्यनमोभिर्विश्लोकऽएतुपुथ्यवसूः । शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽआयेधा
यावाहेतिनवर्चस्यसूक्तसहविधानोभिस्त्रिष्टुप् । (१०।१।१३) युजेवामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यादित्योविवस्वानहविधान

आवाहेतिनवर्चसमुरुत्सहविधानोभिस्त्रिष्टुप् । (१०।१।१३) युजेवामितिपंचर्चससूक्तस्यादित्योविवस्वान्तविधान

मग्नेपि रजोमागि रजोचोमास्यत्वचोचाक्षयामाशरार । २० ॥
शरमिज्ञानवेदोऽर्थमनपरिदत्तापितृभ्यः । यदागच्छाल्यगुनीतिमेतामथादिवानोचजनीभवाति ॥ सूयंचक्षुगच्छतु
नानमाभ्यायांचगच्छप्रथिवीचधर्मणा । अपोवागच्छयदितवतेहितमोषधीपप्रतितिष्ठाशरीरैः ॥ अजोभागस्तपसात
नपम्वननंजोचिर्मापननंतंऽअर्चिः । यास्तैश्चिवास्त्वान्योजातवेदुस्ताभिवर्हेनंसुकुतासुलोकां ॥ अर्चसृजपुनरमेपितृभ्यो
यन्मऽआर्तुनश्चरतिम्वधाभिः । आयुर्वसन्ऽउपवेतुशेषःसंगच्छतांतन्वाजातवेदः ॥ २० ॥ यत्तेकृष्णःशकुनऽआतु
भोर्नपिपील्यःमर्षऽउत्तराश्वार्पदः । अग्निष्टष्टिश्वादर्गदं कृणोतुसोमश्चयोवाह्मणांऽआविवेश ॥ अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्यय
स्वमंश्रोणुष्वपीवमांसेदमाच । नेत्वाधृष्णुर्हंसार्जुपाणोदधृग्विवधश्चयन्पर्युखयति ॥ इममग्नेचमसंसाविजितरःप्रियो
देवानामनगोभ्यानां । एषयश्चमसोदेवपानस्तस्मिन्देवाऽअमृतामादयते ॥ ऋव्यादमग्निं प्राहणोमिदंयमराजोगच्छ
नुमिप्रयाहः । उदेवायमिर्वरोजातवेदादेवेभ्योहव्यंवहतुऽप्रजानन् ॥ योऽअग्निःऋव्यात्प्रविवेशो गृहमिमंपश्यन्नि
दं गानं प्रमं । नदं गमिपितृयज्ञार्चद्वंमघमर्मिन्वात्परमेसधस्यै ॥ २१ ॥ योऽअग्निःऋव्यवाहनःपितृन्यक्षदत्ताव
यैः । प्रदेहव्यानिरोचतिद्वंभ्यश्चपितृभ्यऽआ ॥ उशंतस्त्वानिधीमल्लुशंतःसमिधीमहि । उशद्वंशतऽआवहपितृन्हु
पिपिऽयनं ॥ यत्तममंममदंहस्तमनिर्वाप्यापुनः । क्रियांववत्ररोहतुपाकदूर्वाव्यल्कशा ॥ शीतिकेशीतिकावतिहा

[illegible]

10-11-1964

2

4

८

$\frac{1}{2} \log \frac{(1 + \sqrt{1 - 4n})^2}{(1 - \sqrt{1 - 4n})^2}$

1

100

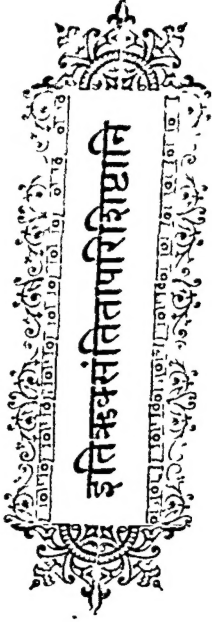
(Faint handwritten notes)

1. *Die erste* ist die *Erklärung* der *Worte* des *Textes*.
 2. *Die zweite* ist die *Erklärung* der *Sachen* des *Textes*.
 3. *Die dritte* ist die *Erklärung* der *Geist* des *Textes*.
 4. *Die vierte* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 5. *Die fünfte* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 6. *Die sechste* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 7. *Die siebente* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 8. *Die achte* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 9. *Die neunte* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.
 10. *Die zehnte* ist die *Erklärung* der *Wirkung* des *Textes*.

ऋक्सं.

॥७४॥

मिंद्रसुत्रामाणसोमानासुराम्णां जुपतां व्यंतु पिवंतु मदंतु सोमान्सुराम्णो होत र्यज ॥ ६८ ॥ होताय अत्प्रजापतिमहिम्नो
जुपतां वेतु पिवंतु सोमं होत र्यज ॥ ६९ ॥ इति प्रैषाध्यायः समाप्तः ॥ ७३ ॥

इति ऋक्संतितापरिशिष्टानि

॥ ७३ ॥

अथ ग्रंथः पणशीकरोपाक्षुविद्वद्वरलक्ष्मणशर्मतनुगुणा वामुदेवशर्मणा परिष्कृत्य संशोधितः
मुद्रय्या निर्णयमागम्यमुद्रणयंत्रपरिवृद्धानां श्रीमतां तुकाराम जावजीनां कृते
मन्त्रायं तेषामेवांरुनालये बाळकृष्ण रामचंद्र घाणेकरेणांकितः ।

आकः १८३२, र्ग १९१०.

१५ + ४० = ५५